

Aan de Raad van State,

Onderwerp: Aanvullende informatie inzake de ontwikkelingen van de
identificatieplicht

Geachte leden van de Raad van State,

Jongsleden 6 januari schreven wij u een brief over de 3 aspecten inzake de identificatieplicht, te weten:

- 1- Feitelijke stopzetting van de uitvoering van de Wet op de Uitgebreide Identificatieplicht (WUID) per 19-12-2007.
- 2- Traineren van de, met de Staten Generaal overeengekomen, evaluatie van deze wet na 3 jaar door de respectievelijk verantwoordelijke ministers van Justitie Donner en Hirsch Ballin.
- 3- De poging van het kabinet om via slinkse wijze de identificatieplicht (a) van grondslag te doen veranderen naar een algemene identificatieplicht (*iets wat bij invoering van de WUID door zowel de Eerste als de Tweede kamer uitdrukkelijk werd afgewezen*)
(b) De uitvoering zodanig uit te breiden dat van iedereen, die op verzoek van een daartoe bevoegd opsporingsambtenaar niet onmiddellijk officieel goedgekeurde identiteitsdocumenten kan overleggen, stande pede gezichtsscans en vingerafdrukken mogen worden afgenomen.- Ook in gevallen dat iemand niets fout doet, niet verdacht is maar uitsluitend niet voldoet aan het verzoek tot identificeren als doel op zichzelf -.
(c) Het niet voldoen aan de identificatieplicht te koppelen aan het registreren van overtreeders en weigeraars aan een preventief 'Strafrechtsketendossiënummer'.
En (d) rechters en psychiaters als verlengstuk van politie en het Openbaar Ministerie in te zetten om mensen ertoe te verplichten zich te laten identificeren.

Uit uw reactie op onze brief bleek dat, zoals vaker het geval is de laatste jaren, de verschillende aanvullende wetsvoorstellen en de wijze waarop deze benoemd worden, tot misverstand leiden.

In tegenstelling tot uw reactie dat er geen wetsvoorstellen inzake de uitbreiding en verandering van grondslag van de identificatieplicht bij u aanhangig zouden zijn gemaakt, is dit conform de persberichten van de minister van Justitie en de ministerraad, wèl het geval.¹ De titel van het wetsvoorstel van het ministerie van Justitie en de ministerraad 'Niet meer verschuilen achter identiteit van een ander' wekte de indruk dat het uitsluitend zou gaan om mensen die zich achter de identiteit van een ander trachten te verschuilen. De uitleg in de persberichten 'aanleiding voor de maatregelen zijn problemen bij het vaststellen van de identiteit van verdachten en veroordeelden, zoals administratieve fouten en het gebruik van aliassen' versterkt deze indruk. Het eerdere bericht van de regering dd. 30-3-07 waarin deze wetsvoorstellen werden aangekondigd onder de titel '[Extra controle identiteit verdachte en](#)

¹ Telefonisch is dit inmiddels bevestigd door uw secretaris

[veroordeelde](#)' doet ook vermoeden dat het zou handelen om mensen die verdacht worden van een strafbaar feit of daar al voor zijn veroordeeld.

Vanuit de praktijk blijkt dat het niet uitsluitend gaat om mensen die een strafbaar feit pleegden maar in veel gevallen om brave burgers die uitsluitend als strafbaar of verdacht worden aangemerkt wegens het feit dat ze zich niet zomaar² laten identificeren. Zo blijkt uit de CJIB gegevens dat door de invoering van de WUID sinds 2005 minstens 138.440 mensen beboet en/of gearresteerd zijn, uitsluitend op grond van het sindsdien strafbaar gestelde delict van het niet onmiddellijk tonen van een geldig identiteitsbewijs (*iets wat voor die tijd niet strafbaar was*). Sindsdien zien we ook in toenemende mate dat het mensen onmogelijk wordt gemaakt om gebruik te maken van hun recht om in bepaalde gevallen anoniem (NN) te blijven. Als voorbeeld noemen we ten eerste al die gevallen waarin mensen die preventief gefouilleerd werden gelijk maar even gedwongen werden om hun identiteitspapieren te tonen ondanks dat de beleidsregels van de WUID³ uitdrukkelijk vermelden dat dit niet geoorloofd is. Een tweede voorbeeld gaat over de praktijk dat de WUID veelvuldig werd toegepast om mensen die als NN voor de rechtbank wilde aanvechten dat zij voor een strafbaar feit zouden zijn beboet of gearresteerd, te pressen hun anonimiteit op te geven. Mensen die legaal hun zaak aan de rechter wilde voorleggen alvorens met naam en toenaam voor eeuwig een justitieel verleden op te bouwen, werden domweg opgesloten waardoor ze bijvoorbeeld niet op tijd naar hun werk konden, de kinderen uit school konden halen, examens konden doen of gebruik konden maken van een retourticket met het openbaar vervoer.

- Het ernstigste geval speelde zich wat dat betreft in Amsterdam af waarbij een demonstrant die zijns inziens terecht en legaal geprotesteerd had tegen het feit dat de burgemeester een neonazistische demonstratie, waarbij verboden racistische uitlatingen ongemoeid werden gelaten, zijn hartmedicijnen werden afgenomen met de mededeling dat hij ze pas terug zou krijgen als hij zijn identiteit prijs gaf. Wat tot gevolg had dat betrokkene met een hartaanval per ambulance vanuit de politiecel naar het ziekenhuis diende te worden afgevoerd.⁴

- Een ander voorbeeld is het fenomeen om gewone Nederlandse staatsburgers - waarvan absoluut duidelijk is dat het hier om Nederlandse staatsburgers gaat - in vreemdelingendetentie op te sluiten. De bedoeling hiervan was om de maximale opsluitingstermijn te omzeilen en mensen zo extra onder druk te kunnen zetten om hun identiteit prijs te geven door ze voor onbepaalde tijd vast te zetten. *(Inmiddels blijken mensen die op dergelijke wijze gecriminaliseerd werden in rechte gelijk te krijgen omdat het niet verboden is om bijvoorbeeld:- als eenling zijn vrije mening te uiten op het Binnenhof of bij de Amerikaanse Ambassade,- burgers het recht hebben kenbaar te maken dat ze het er niet mee eens zijn dat nazi's met fascistische tekens door de hoofdstad marcheren,- er wapenbeurzen worden gehouden of kinderen in de gevangenis worden opgesloten, -of huizen uit winstoogmerk langer dan een jaar leegstaan terwijl de woningnood nog steeds niet is opgelost. Ook het opsluiten van als zodanig herkenbare Nederlanders in vreemdelingendetentie op zich is door de rechter als onrechtmatig beoordeeld).*

Wie met dit soort misstanden geconfronteerd wordt doorziet wat de eigenlijke bedoeling achter de nieuwe wetsvoorstellen is. Men wil kost wat kost onmogelijk maken dat mensen die niets misdoen of zelfs maar van enige overtreding verdacht worden het recht zouden houden

² 'Zomaar' slaat op de duizenden gevallen waarin de WUID sinds 2005 oneigenlijk, willekeurig en niet conform de voorwaarden werd toegepast.

³ Aanwijzing van de Procureurs-generaal

⁴ Deze zaak uit mei 2006 is aan de orde geweest in de gemeenteraadsvergadering van A*dam en er zijn klachten over ingediend bij de Tweede Kamer en de Nationale Ombudsman.

om zich niet bekend te maken aan de politie.⁵ De wetsvoorstellen zijn daartoe zo ingekleed dat de grondslag van de huidige identificatieplicht gewijzigd wordt in een algemene ID-plicht. Onder de WUID dient een politieagent minstens nog een reden te hebben en te vermelden ‘waarom hij het in dit specifieke geval nodig achtte om iemand zich te laten identificeren’. In de nieuwe voorstellen zou ‘het niet meewerken aan identificatie’ op zich een strafbaar feit opleveren. Daarmee wordt het recht om vrij te kunnen gaan en staan waar men wil, zoals vastgelegd in de Europese Verklaring van de Rechten van de Mens, afgeschaft. Er zou geen enkele aanleiding meer vereist zijn om ten alle tijde van iemand te kunnen eisen dat hij zijn geldige identiteitsdocumenten toont. Zo creëert men een nieuwe situatie die het ‘probleem van recht op anonimiteit’ oplost doordat voortaan iedereen, die niet aan de identificatie eis voldoet, strafbaar is of minstens als verdachte kan worden aangemerkt.

Daarmee wordt volgens de voorstellen het wettelijk kader geschapen wat mogelijk maakt dat van iedereen, die zich volgens een opsporingsambtenaar niet voldoende laat identificeren, onmiddellijk ter plekke vingerafdrukken en gezichtsscan zouden mogen worden afgenomen. Dat geldt dan in principe voor iedereen waar men vingerafdrukken of gezichtsscan van wil registreren. Inclusief van diegenen die hun identiteitsbewijs tonen, omdat het een agent natuurlijk vrij staat desnoods iemand tot verdachte te bestempelen door de authenticiteit van een ID-bewijs in twijfel te trekken.

Zo beschouwd behelzen de wetsvoorstellen heel wat anders dan de suggestie uit de ministeriële voorstellen dat ‘Hirsch Ballin niet wil dat verdachten en veroordeelden hun identiteit kunnen achterhouden of zich kunnen verschuilen achter de identiteit van anderen’. (*Waarbij het laatste appelleert aan de suffe gang van zaken dat men ten onrechte had aangenomen dat niemand in plaats van een ander zich zou melden om een gevangenisstraf uit te zitten. Iets wat beter op te lossen valt met een identificatieplicht bij aanmelding voor de bajes dan voor alle inwoners van dit land op straat*).

Ook het feit dat iedereen die dit overkomt onmiddellijk met een persoonlijk Strafrechtsketennummer (SKN) wordt geregistreerd vormt een ingrijpende inbreuk op de persoonlijke vrijheid van de burger. Dit persoonsnummer wat door ‘Alle partijen uit de strafrechtsketen moeten worden gebruikt’, gaat namelijk niet over criminelen maar geldt voor iedereen die niet constant met een geldig identiteitsbewijs rondloopt en bereid is dat zonder enige aanleiding ook te laten zien aan iedere wetshandhaver die daar om vraagt.

Dit alles moeten we afzetten tegen de ervaring dat gegevens niet verwijderd blijken te kunnen worden uit politie en justitieregisters⁶. Als we hierbij ook nog bedenken dat er steeds meer gegevens van mensen worden vastgelegd in geheime justitiële registers die niet gecontroleerd kunnen worden. (*Zelfs niet door de rechter, als via andere aanvullende wetgevingsplannen het inzagerecht van de rechter verdwijnt*). En als we daarbij optellen tot welke chaos en gevaren het elektronisch vastleggen van persoonsgegevens in grote databestanden kan leiden, doemt uit de nieuwe wetsvoorstellen een heel ander scenario op dan het zo onschuldig voorgeschotelde beeld dat het slechts om een aangepaste wetgeving zou gaan.

⁵ Dit betreft bijvoorbeeld ook mensen die getuige zijn van een ongeval.

⁶ Zelfs niet, zoals is voorgekomen, van mensen waar de politie onrechtmatig een inval deed naar aanleiding van één anonieme tip van een boze buurman, en die door de rechter zijn gezuiverd van alle verdenking en blaam.

In onze vorige brief brachten we u al op de hoogte van ons standpunt dat het veralgemeniseren van de identificatieplicht lijnrecht ingaat tegen het standpunt van de Eerste en Tweede Kamer. Het is ongehoord dat dit kabinet op dit soort cruciale punten systematisch weigert een maatschappelijk debat aan te gaan. Dit geldt (a) zowel voor de inhoud en consequenties van de huidige identificatieplicht, (b) de onlosmakelijk daarmee verbonden kwestie van de biometrische- gechipte paspoorten (*die ten eerste onveilig zijn voor iedereen en bovendien mensen die hier gewetensbezwaar tegen hebben tot illegaal in eigen land zullen maken zodra hun identiteitsbewijs verloopt*). Als (c) voor de slinkse plannen om de WUID niet te willen evalueren maar ondertussen wel wetgeving voor te bereiden om de identificatieplicht van grondslag te veranderen en de toepassing zo te maken dat we volgens de maatstaven van Privacy International definitief als politiestaat zullen worden beoordeeld.

Als we het kabinet zijn gang laten gaan wordt er niet inhoudelijk gedebatteerd over de WUID en over de nieuwe voorstellen. Het is niet voor niets de bedoeling is dat 'De tekst van het wetsvoorstel en het advies van de Raad van State pas openbaar worden bij indiening bij de Tweede Kamer'. Dat geeft de grootste kans dat een dergelijk ingrijpende wet, net zoals eertijds de WUID, zou worden aangenomen op grond van partijpolitieke afspraken door een Kamer waarvan de meerderheid eigenlijk tegen is. En door kamerleden die onvoldoende tijd krijgen om zich in de materie te verdiepen en zich voor te bereiden.⁷

Om u in deze kwestie zo goed mogelijk te informeren over onze kijk op de zaak, sturen we bijgaand het informatiepakket met de brieven die wij hierover schreven aan de minister van Justitie, de Tweede Kamer, de Tweede Kamerleden en de besturen van de politieke partijen (D'66, Groen Links, SP, CUP, SGP, Partij voor de dieren, PvdA, VVD en CDA). Evenals de laatste uitlatingen van de minister van Justitie inzake het traineren van de evaluatie van de WUID.

Ook hechten we eraan u te attenderen op het feit dat dit kabinet doet voorkomen dat het vastleggen van vingerafdrukken van alle burgers een vereiste is op grond van internationale eisen. Het was echter Nederland zelf die, onder druk van toenmalig minister Verdonk dit via de Europese Ministerraad heeft toegevoegd aan de eisen van het biometrische paspoort. Dat men nu komt met het voorstel om alle agenten uit te rusten met apparaten om van iedereen op straat vingerafdrukken en een gezichtsscan te kunnen vastleggen en op te slaan in elektronische databestanden heeft alles te maken met het mislukken van het plan om gemeentambtenaren, *d.m.v. het verbod op inleveren van een door de vakfotograaf gemaakte pasfoto*, in te zetten om van alle burgers, die een nieuw identiteitsbewijs aanvragen, een gezichtsscan en vingerafdrukken te registreren.

Deze strategie van de regering zou bij voorbaat ook de mogelijkheid openen om van mensen, die in het gelijk gesteld worden als ze zich beroepen op hun gewetensbezwaar tegen het vastleggen van hun biometrische gegevens in hun identificatiebewijs, alsnog hun meetbare lichaamskenmerken te kunnen registreren. Diegenen die in principe in het gelijk worden gesteld, kan men dit principiële grondrecht alsnog afnemen in geval ze de wet overtreden.

Dat het kabinet Balkenende voorstander is om al die persoonsgegevens ook nog eens in één centrale databank te verzamelen - iets wat men in andere EU landen uit

⁷ De termijn voor de beleidsregels voor toepassing van de WUID, verloopt eind van dit jaar.

veiligheidsoverwegingen niet verantwoord vind -, geeft aan in welk horror scenario wij terecht vrezende te komen.

Onze verontrusting is zo groot dat we ons veroorloven om u opnieuw onze vragen uit de brief van 6 januari 2008 voor te leggen.

Gezien het grote maatschappelijke belang zijn we voornemens om ook de Eerste Kamer van onze verontrusting en boosheid op de hoogte te stellen.

Wij danken u voor uw aandacht,
Met vriendelijke groet namens het Meldpunt Misbruik Identificatieplicht,

J.M.T.Wijnberg